

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ЯмэфэкI пае афэгущыуагъэх

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу Iащэ Мухъамэд цыфхэм яфэло-фаишхэм ягъэцэкIэнрэ унэ-коммунальнэ хъызмэтымрэ ялофышхэм ыкIи яветеранхэм афэгущыуагъэх ямэфэкIэу джырэблагъэ хагъэунэфыкIыгъэм фэишI. Ахэм яшIуфэс тхылъ мырзуцтэу кышцелэ: «Унэ-коммунальнэ хъызмэтымрэ цыфхэм яфэло-фаишхэм ягъэцэкIэнрэ хэмытхэу непэ тиццыIаIэ зыфэдэцтыр кызышIогъэшIыгъуай. ТипсэукIэ зыфэдэцтыр шъо IэпэIэсэныгъэу шъуиIэм, пшъэдэIыжъ зэрэшIухъырэр кызэрэжъугурыIорэм бэкIэ ялътыгъэ.

Непэ унэ-коммунальнэ хъызмэтым зэхъокIыныгъэхэр цышIыгъэнхэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ иорганхэм апашхъэ ит пшъэрылътышхохэм зэу аццыц.

Адыгеим ипредпринимательхэу цыфхэм яфэло-фаишхэр зыгъэцэкIэхэрэм япчъагъэ илээс къэс хэхъо зэныт. Ахэм яшIуагъэкIэ IофшIэпIэ чыпIаIэхэр зэрамыгъотыхэрэм илофыгъо нахъ зэшIохыгъэ мэхъу. Цыфхэм яфэло-фаишхэр зыгъэцэкIэрэ пунктхэр къуаджэхэм къащызэIузыхынэу тезыубытагъэхэм лъэшэу тызэрафэрэзэр ятэIо.

ШъуиIоф дэгъоу зэрэжъугъэцэкIэрэм, шъуи-чIыпIэгъухэм ящыIэкIэ-псэукIэ нахъышIу шIыгъэным шъуиIахъышхо зэрэхэщыушIыхэрэм апакъ «тхьащыгъэгъэпсэу» шъотэIо.

Унэ-коммунальнэ хъызмэтым, цыфхэм яфэло-фаишхэм ягъэцэкIэн ылъэныкъо цылажыгъэхэрэм псауныгъэ нытэ, насыт, щыIэкIэ-псэукIэ дэгъу яIэнэу, Адыгэ Республикэми, зэдэити Хэгъэгушхоу Урысые Федерациеми апакъ шъуиIофшIэн гъэхъагъэхэр цышIушIынэу тышъуфэлъаIо!»

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет игъэклотыгъэ зэхэсыгъоу тыгъуасэ илагъэр зэрищагъ АР-м и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан. Ащ къырагъэблэгъагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр, федеральнэ ыкIи республикэ къулыкъухэм, ведомствэхэм, муниципальнэ образованиехэм япашхэр, предпринимательхэр, нэмыкIхэри.

Зэфэхъысыжъхэр ашIыгъэх, пшъэрылътыкIэхэр агъэнэфагъэх

ЗытегушIагъэхэр зы Iофыгъу. Ар икIыгъэ 2011-рэ илээсым Адыгеим социальнэ-экономическэ хэхъоныгъэу ышIыгъэхэм язэфэхъысыжъхэр ыкIи тызыхэт илээсым пшъэрылътыкIэу къэуцухэрэм язэшIохын. Мыш фэгъэхыгъэ доклад шъхьалэр кышIыгъ АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат. Республикэм ипсэупIэхэм ащыщхэу блэкIыгъэ илээсым псыр зыкIэогъагъэхэм ягумэкIыгъохэр дэгъэзыжыгъэхэр зэрэхъугъэр, а ошIэ-дэмышIэм цыф зэрэхэмыкIодагъэр зэкIэмэ анахъ шъхьалэу зэрэцтыр АР-м и Правительствэ ипашхэр кыIуагъ. Экономикэм кыфэбгъазэмэ, 2011-рэ илээсым

Адыгеим гъэхъэгъэшIухэр ышIынхэ зэрилътыкIыгъэри игуапэу кыыхигъэщыгъ. Промышленнэ производствэм, мэкъумэщым, бизнес цыкIум ыкIи гурытым, инвестициеу экономикэм кыыхалъхэрэм, медицинэм, нэмыкI лъэныкъохэмкIи хэхъоныгъэхэр шыIэхэу блэкIыгъэ илээсыр республикэм кызэринэкIыгъ.

— Илээс зауэлэIэ узэкIэлэбжъымэ, федеральнэ гупчэм Адыгеим кыфитIупщыштыгъэ дотациер процент 62-рэ хъуштыгъэмэ, джы а пчъагъэр процент 48-м нэсэу къедгъэIыхын тлэкIыгъ. Джащ фэдэу IофшIапIэ зымыIэхэм япчъагъэ процент 1,9-м шIокIырэп. Республикэм шагъэ-

псыщт туристическэ кластерыми бэкIэ ушыгугъы хъушт. ТапэкIи экономикэм хэхъоныгъэхэр ышIынхэм, цыфхэм ящыIэкIэ-псэукIэ нахъышIу шIыгъэным Iоф дэтшIэщт, ащкIэ АР-м и Лышхъэу кыгъээнэфэрэ пшъэрылътхэр зэкIэ зэшIохыгъэ хъуным тыналэ тедгъэтыщт, — кыIуагъ КъумпIыл Мурат.

АР-м и Правительствэ ипашхэ игуадзэу Алексей Петрусенкэм, министрэхэу Наталья Широковамрэ Юрий Петровымрэ, нэмыкIхэми нэужым гушIэлэ заратым зыфэгъэзэгъэ лъэныкъохэм ялътыгъэу илээсым изэфэхъысыжъхэр къащыгъэх ыкIи пшъэрылътыкIэхэр къагъэнэфагъэх.

Гъэхъагъэу шыIэхэм адакIоу, непэ республикэм щыкIагъэу илэр зэрэмымакIэр Тхьаклушынэ Аслъан кыыхигъэщыгъ. Ахэм шъхъыныгъэу уатегушIэныр, гумэкIыгъохэр дэгъэзыжыгъээнхэм пае амалэу шыIэхэр зэкIэ гъэфедэгъэнхэ зэрэфар кыIуагъ. Адыгеим социальнэ-экономическэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм зылажышIу кыыхэзылътхэрэ пстэуми зэрафэрэзэр, гъогуу кыыхахыгъэм тапэкIи темыкIэхэу, япшъэрылътхэр зэрагъэцэкIэщтыр АР-м и Лышхъэу зэхэсыгъом кIэух зэфэхъысыжъэу кыфишIыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтхэр А. Гусевым тырхыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

**Адыгэ Республикэм и Адвокат палатэ щызэхэщэгъэ квалификационнэ комисиим
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илыклоу Е. М. Курбановар
хэдзгыгъэным ехылагъ**

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Адвокат палатэ щызэхэщэгъэ квалификационнэ комисиим Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илыклоу хэтыщтым ехылагъ» зыфиорэм ия 7-рэ статья тегъэпсыхыгъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм унашъо ешы:

1. Курбанова Еленэ Михаил ыпхъур
Адыгэ Республикэм и Адвокат палатэ щызэхэщэгъэ квалификационнэ комисиим Адыгэ

Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илыклоу хэдзгыгъэнэу.

2. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кӀуачӀэ иӀэ мэхъу.

**Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу
ИАЩЭ Мухьамэд**

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхэпэм и 21-рэ, 2012-рэ илъэс
N 268

Саугъэтыр Улапэ шагъэуцушт

**Урыс-Кавказ заом тильэпкъэгъухэм лыхъужы-
ныгъэу щызэрахыгъэм, ячыгурэ яшхъафиты-
ныгъэрэ къаухъумэхэзэ фэхыгъэхэм апае саугъэт
Улапэ шагъэуцушт.**

Красногвардейскэ районым и Адыгэ Хасэ итхьаматэ игуадзэу Тыкъэ Заур Улапэ и Адыгэ Хасэ ипашъу, Цышэ Заудин, Красногвардейскэ районным щыпсэу, тиреспубликэ иобщественнэ движение «Адыгэ Хасэм» ихэсашхъэ хэтэу Лышэ Ахьмэд гушыӀэгъу тафэхугъ. Саугъэтыр мээз зауӀэм къыкӀоцӀ агъэуцу ашӀоигъу. Лафышэ Руслъан, Цышэ Борис, нэмыкхэри мыхъукӀэ ӀэпыӀэгъу къафэхъух.

— Урыс-Кавказ заом ехыӀӀэгъэ саугъэтхэр нэмыкӀ къуаджэхэм ащыдгъэуцуштых, — еӀо Лышэ Ахьмэд. — Красногвардейскэ районным иадминистрацие ипашъу Тхьэлъэнэ Вячеслав тилофхэм ашыгъуаз. Хэбзэ шапхъэхэм адиштэу саугъэтхэр дгъэпсыштых.

Сурэтым итхэр: **Тыкъэ Заур, Лышэ Ахьмэд, Цышэ Заудин** гушыӀэгъу зэфэхъугъэх.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Гъэтхэ дзэ дэщыгъор рагъэжыагъ

Республикэм гъэтхэ дзэ дэщыгъор щырагъэжыагъ. Мы илъэсым къулыкъу зыхьынэу щытыр нэбгырэ 500 фэдиз мэхъу. Ӏофыгъо шхъаӀэу джырэ уахътэ къэуцурэр дзэм кӀошт ныбжьыкӀэхэм япсауныгъэ изытет уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр ары. Ахэм алыплгъэрэ медицинэ комисиенхэм икыгъэ илъэсым зэрахъгъэ ӀофшӀэным икӀэхэхэм защытегушыӀэгъэхэ зэхэсыгъо культурэм и Унэу «Гигантым» тыгъуасэ щыкӀуагъ. Ащ кӀэщакӀо фэхъугъэх республикэ дзэ комиссариатымрэ АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ и Министерствэрэ.

Кыблэ ыкӀи Темыр-Кавказ федеральнэ шьольыргъэм ямедицинэ комисиенхэм зэшӀуахыгъэм къытегушыӀагъ республикэ дзэ комиссариатым иотдел ипашъу Алексей Санташовыр.

НыбжьыкӀэхэм япсауныгъэ изытет зэрэдэм имызакъоу, ахэм алыплгъэн фэе врачхэр чыплэ зэфэшхъафхэм зэрашымкӀу хэрэр пэублэм къышыхыгъэщыгъ. КӀалэхэр джыри еджаплэхэм ачӀэсхэзэ, учет гъэнэфэгъэхэм ахагъэуцохэшь, япсауныгъэ лъэплгъэх. Арэу щыт нахь

мышӀэми, зыныбжь икыгъэхэу къулыкъум ащэштхэм игъэкло-тыгъэ ушыгъӀунхэр зарагъэшыхкӀэ, а уахътэм нэсыфэ амышӀэщыгъэ уз гъэтлыгъыгъэхэр яӀэхэу бэрэ къахагъэщы.

Адыгеим игугъу къэпшыӀмэ, а лъэныкъомкӀэ Ӏофхэм языхт дэгъушхоп ыкӀи зыщанахэ дйхэм ахахъэрэп. Алексей Санташовыр пчъагъэхэм къапкырыкызэ, Ингушетиим, Чечэным, Дагъыстан ыкӀи Къалмыкъым яныбжьыкӀэхэр чанэу дзэ къулыкъум зэрэкӀохэрэр хигъэунофкыгъ. Къэбэртэе-Бэлыкъарыр, Къэрэщэе-Щэрджэсыр, Адыгеир ауж къенэх.

Нэужым районхэм ашыӀэ комисиенхэм яврач шхъаӀэхэр къэгъушыӀагъэх. ТапӀкӀэ ныбжьыкӀэхэм япсауныгъэ зыпкъ изыгъэуцушт шӀыкӀэ-амалхэр къагъэнэфагъэх.

ӀЭШЬЫНЭ Сусан.

Сурэтыр Ӏэшъынэ Аслъан зэхэсыгъом къыщытырихыгъ.

Бзэр лъэпкъым ылапс

Хэтрэ цыф лъэпкъи еж иеу бзэ иӀ. Ар идах, илъапл, идунай. Бзэр пшӀэным мэхъаншхо иӀ.

Ныдэльфыбзэр ным ибыдзыщэ игъусэу цыфым ипкъынэ-лынэ хэхъэ. Плгъакъо узэрэтеуцорэм даклоу ныдэльфыбзэм идэхагъэрэ ищэрыуагъэрэ зэхэошӀэх, угу илыр, къаплӀо пшӀоигъор уздэгъушыӀэрэм кӀэзыгъэнчъэу лыбгъэӀэсын плгъэӀынэу амал огъоты.

Бзэр ыкӀи культурэ кӀэныр къызетегъэнжыгъэнхэм пае гъэтхэпэм и 14-р адыгабзэмрэ адыгэ тхыбзэмрэ я Мафэу хагъэунэфыкы. Тиреспубликэ бзэм фэгъэхыгъэу Ӏофтхъбзэ гъэнэфэгъэхэр щыкӀуагъэх. Ахэм ахэтэу Псэкъупсэ дэт гурыт еджаплэм адыгабзэмрэ адыгэ тхыбзэмрэ я Мафэ фэгъэхыгъэ тхьамафэр щырекӀокыгъ. Ащ хэлэжыагъэх я 5 — 11-рэ классхэм арыс кӀэлэеджакӀохэр. Ахэм абзэ шӀулгъэ-гъоу фыряӀэр яусэхэмкӀэ, сочинениехэмкӀэ, дэпкъ гъэзетхэмкӀэ къаушыхыгъыгъ. Зэнэкъокъу зэфэшхъафхэу рекӀокыгъэхэм ахэлэжыагъэх урыс кӀэлэеджакӀохэу адыгабзэр зызыгъашӀэхэрри. Ягулыгъэ ичаныгъэ къыщагъэлэгъуагъ зэнэкъокъоу «Губыгъэхэр» зыфиорэм. ШӀэныгъэ дэгъухэр къагъэлэгъуагъэх

Михайлюк Заирэ, ХьокӀо Наталье, ЛыхъукӀэ Анаидэ, Пэрэныкъо Адам, Александр Воронковым.

Я 7 — 11-рэ классхэм арыс кӀэлэеджакӀохэм «Синьдэльфыбз» ышхъэу сочинениехэр, усэхэр атхыгъэх. Ахэм къахэдгъэщыгъэх я 7-рэ классым ис еджакӀохэу БжъэшӀо Альбинэ, Къэрэщэкъо Альберт, я 9-рэ классымкӀэ Укьулэ Азмэт, Пэрэныкъо Адам, я 9-рэ классым исхэу Михайлюк Заирэ, ХьокӀо Наталья, я 10-рэ классым ис еджакӀоу Мамый Маринэ.

Я 5 — 7-рэ классхэм арыс урыс кӀэлэеджакӀохэр джэгукӀэу «ШӀоф хьалэмэт» зыфиорэм хэлэжыагъэх. Мыщ фэдэ Ӏофыгъо-хэм бзэм шӀулгъэуныгъэу фыряӀэр нахь агъэпгытэ, яшӀэныгъэхэм ахагъахъо. Бзэр лъэпкъым ылапс, бзэр зыкӀодыкӀэ, лъэпкъыри щыӀэжышӀтэп. Арышгъ, бзэ пэпчъ дунэе гъашӀэу иӀэщтыр ар зигупсэ цыфхэм шӀулгъэу, лытэныгъэу фыряӀэр ары зэлытыгъэр. Алахьталэм бзэу къытитыгъэм тыфэжыугъэсакъ, быракъэу зетэгъужыгъахъ, ымакъэ зетэгъужыгъэгъэжыныч.

ЛЫХЪУКӀЭ Тэмар.
Псэкъупсэ гурыт еджаплэм адыгабзэмкӀэ икӀэлэегъадж.

Зэнэкъокъу зэхэщэ

2012-рэ илъэсым ыкӀэхэм адэжэ Адыгэ Республикэм исудхэр зызэхашагъэр илъэс 90-рэ хъушт. А илъэсхэм къаклоцӀ Адыгеим исуд хабзэ гъогуонэ псынӀӀэп къыкӀугъэр. Хэгъэгум иправосудие изэхэщӀкӀэ суд органхэм чэзыу псэури апӀӀӀыгъ, ахэр Урысыем исуд системэ зыкӀ изы Ӏахъэу хъугъэх.

Хэгъэгум суд-правовой реформэу щыкӀуагъэм ыпкъ къыкӀыкӀэ зэгъэшӀужыын Ӏофхэм атэгъэпсыхыгъэ юстициер Адыгеим щызэхашагъ ыкӀи гъэхъагъ хэлъэу ащ Ӏоф ешӀэ. Анахъэу ар зыфӀӀо-рышӀэрэр правосудие цыфхэм нахь апэблагъэ шӀыгъэныр, лъэныкъохэр зэгъэшӀужыгъэнхэр ары. Ащ епхыгъэу зыгъэгумӀкӀэрэ ӀофыгъохэмкӀэ цыфхэм правосудием зыфагъэзэныр нахь ӀэшӀэх хъугъэ.

Судхэм шхъэихыгъэу Ӏофхэм зэрашыхаплгъэхэрэм епхыгъэу зышӀоигъо псэуми яшыкӀгъэ къэбархэр къызӀӀагъэхъан алгъэлы, хэбзэ гъэнэфэгъэм тетэу суд Ӏофхэр зэрэзэхыхэрэм гъунэ лъафынэу амал агъоты. Цыфхэм правэм хэшӀыкӀэу фыряӀэм ащ зыкырегъэӀэты, суд хабзэм пӀуныгъэ мэхъанэу ыгъэцӀкӀэрэр егъэлгъэшы.

Непэ республикэм исудхэм ащэлажыгъэх ӀэпӀэсэныгъэ ин зыхэлъ специалистхэу зыӀоф хэшӀыкышхо фызиӀэхэр. Ахэм ашыщыбэмэ илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыряӀэу ӀофшӀӀэн агъэцӀкӀэ, цыфхэр хабзэхэм адэмыхынхэм анаӀэ тырагъэты. Цыфым иконституционнэ фитыныгъэхэмрэ ишхъафитыныгъэрэ якъэу хъумэнкӀэ Адыгеим исуд хабзэ фэлгъэкӀыштыр зӀкӀэ ешӀэ.

Цыфхэм республикэм исуд системэ цыхъэу, уасэу фашӀырэм хэхъо. Судхэм зафэзыгъазэхэрэм, зэхафырэ Ӏофхэм япчъагъэ илъэс къэс нахыбэ мэхъу зэпыт. НахыбэрэмкӀэ судхэм зафагъазэзэ, цыфхэм Ӏофыгъохэр зэшӀуахы.

Адыгэ Республикэм исудхэр зызэхашагъэхэр илъэс 90-рэ зыщыхурэм а псэумэ афэгъэхыгъэу республикэм щыпсэухэрэм къафӀӀӀтэгъэн фае. Ащ епхыгъэу Адыгэ Республикэм и АпшӀэрэ Суд, Адыгэ Республикэм исудыхэм я Совет, Суд департаментым Адыгэ РеспубликэмкӀэ и ГъэлорышӀаплэ, Адыгеим ижурналистхэм я Союз кӀэщакӀо зэрэфэхъугъэхэм тетэу 2012-рэ илъэсым творческэ зэнэкъо-

къоу «Судам Адыгеи — 90: время больших перемен» зыфиорэр зэхэщэшт.

ЛъэныкъуишӀкӀэ: «Судебная реформа — путь к демократизации общества», «Судья — лекарь человеческих отношений», «Открытость — главный принцип правосудия» зыфиӀохэрэмкӀэ зэнэкъокъур зэхэщэшт. Республикэ, къэлэ, район гъэзетхэм къащыхау-тыгъэ, радиомкӀэ е телевидениемкӀэ къатыгъэ материалхэр ары зэнэкъокъум къырахыӀӀэнхэ алгъэӀыштыр. Чыплэ СМИ-хэм яжурналистхэу 2012-рэ илъэсым суд органхэм ӀофшӀӀэн нахышӀоу къэзыгъэлгъагъохэрэм зэнэкъокъум изэхэщӀагъэхэм янаградэхэр афагъэшъошӀэштых. Адыгеим исудхэр зызэхашагъэхэр илъэс 90-рэ зыщыхурэм ехъулӀэу республикэм иправосудие зычӀӀт Унэм пресс-конференциеу мы илъэсым ишӀӀокъу мазэ щыкӀо-щтым зэнэкъокъум икӀэхэхэмкӀэ макъэ къыщагъэӀужышты.

А. СЕМКИН.
Адыгэ Республикэм и АпшӀэрэ Суд и Тхьаматэ СМИ-хэм зэхыныгъэ адзшыгъэнымкӀэ иӀэпыӀэгъу.

Жьэгъэузым пэуцужьыгъэным и Дунэе мафэ фэгъэхьыгъ

Клэлэцлыкхэр щыухьумэгъэнхэм фэшI

Илъэс кьэс нэбгырэ миллиони 8-мэ жьэгъэузыр ялэ хьоу дунэе статисти-кэм кьегъэлъагъо. Сьмаджэ пэпчэ илъэсым кыкълэцI узыр «ареты» нэбгырэ 20 — 30-мэ, ахэм ащыщэу 15 — 20-р — клэлэцлыкхэр.

Жьэгъэузым пэуцужьыгъэным епхыгъэ Iофтхьэбзэбэ тикъэралыгъо щызэшIуахымы, Урысыем зэрэщыщы-тым фэдэу, Адыгэ Республикэми мы лъэныкъомкIэ гумэкIыгъохэр щылэх. КлэлэцлыкхэмкIэ анахь шынагъор унагъом исхэм ащыщ сьмаджэ хьугъэмэ ары. Джащыгъум игъом вакцинэ ащ халъхьэгъэ-хамылъхьагъэр ары анахь мэхъанэ зиIэр. Сабым ащ фэдэ апэрэ вакцинэр зыхалъхьэрэр (пэрыохъу щымыIэмэ) мэфI 3 — 7 ыныбжьэу ары. А уахътэм мыхьумэ, клэлэцлыкхэ поли-клиникэм ар нэужым щыхалъхьан фае. Жьэгъэузым пэуцужьыгъэр вакцинэр са-бийхэм игъом ахалъхьэгъэным сьма-джэ хьухэрэм япчъагъэ кыщыгъэкIэ-гъэнымкIэ мэхъанэшхо иI.

Мы узыр клэлэцлыкхэм яIэмэ нахь пасэу кыхэгъэщыгъэным фэшI илъэ-сым кыщегъэжъагъэу илъэс 18 аныбжь охъуфэ «туберкулинодиагнос-тика» зыфалорэр (реакция Манту) афашы. Ащ кьегъэлъагъо клэлэцлыкхэу нахь куоу зипсауныгъэ изытет уплэ-кIугъэн, зылыплэгъэн фаер. Ар при-вивкэп, шокI имыIэу клэлэцлыкхэм зэкIэмI афашын фае.

Клэлэцлыкхэм ыныбжь илъэс 15 зыхьукIэ, туберкулинодиагностикэм игъусэу флюорографиер арагъэшIы. Ахэм азыфагу мэзи 6 нахьыбэ кьыдэ-мыфэмэ нахьышIу, илъэсым кыкълэцI Iогъогогъо клэлэцлыкхэм япсауныгъэ изытет уплэкIугъэ хьуным фэшI.

С. А. КОРОПЕНКО.

**АРКПТД-м клэлэцлыкхэм зы-
шальпылэгъэрэ икабинет ипаш.**

Ащ фэгъэхьыгъэу пшIэн фаер

Жьэгъэузыр — зэпахырэ уз. Нахьы-бэрэм жьэгъэузыр хьурэр тхьабылхэр арых. Ау ащ изакъоп мы узыр зынэ-сын ытэкIыштыр, нэхэри, жьэжыкхэ-ри, кьупшъхьэхэри, шъхьэкуцIыри, нэмыкIхэри жьэгъэузыр хьухэу кыхэкIы. Ахэм «внегочный туберкулез» араIо.

Урысыем щыпсэурэ нэбгырэ мини 100-м щыщэу илъэсым кыкълэцI нэб-гыри 3 — 4-м мы диагнозыр афагъэ-уцоу ары статистикэм кыгъытэр. Уры-сыем внегочный туберкулезыр илэу нэбгырэ мин 90 — 100 фэдиз щэпсэу.

Мы жьэгъэузыр лъэпкъым зимы-ушъомбгъуным пае Iофыгъо гъхьалэу щытыр а узыр илэным ищынагъо зышъ-хьарытхэр игъом кыхэгъэщыгъэнхэр ары. НахьыбэрэмкIэ «внегочный ту-беркулез» зыфалорэр зиIэн ытэкIышты-хэм якуп хахьэхэрэр зижыкхьэщэпIэ органхэр жьэгъэузыр хьугъэхэр, ащ ыпкIэ зитхьабылхэр жьэгъэузыр хьугъагъэхэр, сьмаджэхэм адэпсэхэрэр, клэлэцIы-кIухэу а узыр кыаузыным ищынагъо зышъхьарытхэу агъэунэфыгъэхэр ары. Джащ пае мы ыпшъэкIэ зигугъу кэт-шыгъэхэм афэдэхэр илъэсым зэ врач-фтизиатрэм дэжэ клонхэ, зарагъэуп-лэжкIун фае. Непэ медицинэм илэ хьугъэ амалхэм яшIуагъэкIэ, сьмаджэ хьылтэ-хэм янахьыбэр кьэдгъэнэжыынхэ тэ-лэкIы.

В. Я. ИВАНОВА.

АРКПТД-м иврач-фтизиатр.

Флюорографию имэхъан

ИжыкIэ кыщегъэжъагъэу врачхэр клэжопсыштыгъэх цыфыбэхэм япса-уныгъэ изытет охътэ клэжыкIэ зэрэб-гъэунэфышты амал щылэ хьуным. Рен-тген нэбзыхьэр щылэныгъэм кызыха-хьэхэм ыуж илъэс 40 тешIагъэу флю-орографиер медицинэм кыIэкIэхьагъ. Непэ тэшIэ флюорографиер ишIуагъэкIэ кыхэгъэщыгъэн плэжыкIышты узхэр.

Ахэм ащыщэу анахьыбэу цыфхэм кыаузырэр тхьабылхэр жьэгъэузыр хьунхэр ары. А узыр зиIэхэм япроцент 30-м ар ашIэрэп, ащ кыхэкIыкIэ медицинэ IэпыIэгъу ящыкIагъэу алыгъэрэп, врач-хэм адэжэ Iохэрэп. Ау узыр захэужьы-ныхьэрэм, нэмыкIхэм япсауныгъэкIэ щынагъо мэхьух, узыр апахышъ. ЕтIани ежъхэми ящылэныгъэ щынэгъо чыпIэ еуцо, хэужьыныхьэгъэ узыр нахь гъэ-хьужьыгъуаешъ.

Мы лъэхъаным Адыгэ Республикэм ит IзэпIэ-профилактическэ учрежде-ниехэм ялэх цыфым ипсауныгъэкIэ зэ-рар кызымыхьырэ флюорографии ыкIи рентген оборудование. Нахь цыфыбэ уплэжкIунхэм кыахэгъэуытэгъэным фэшI флюорографии оборудованиер зэ-рыт машинэхэр диспансерым егъаIох республикэм ит псэупIэхэм. Ау кы-хэгъэщыгъэн фае ахэм ащыпсэхэрэм янахьыбэм мы Iофым мэхъанэ зэрэра-мытырэр.

Жьэгъэузым пэуцужьыгъэнымкIэ анахь амалышIоу щытыр, Iзэным нахь шIуагъэ кызытырэр зыныбжь икыгъэ-хэр проценти 100-у флюорографии уплэжкIунхэм кыапшэлIэшъумэ, ар ябгъэжкIунхэм ары. Сыда Iомэ щылэ-ныгъэм кызыгъэжъагъэрэмкIэ, илъэ-ситIум кыкълэцI цыфхэм япроценти 5 — 7-р мы Iофтхьабзэм кыхьырамы-гъэуытэгъэхэу кьэнагъэхэмэ, нэужым агъэунэфырэ сьмаджэхэм япроцент 40 — 50-р ахэм ащышых. Узыр нахь па-сэу кыхэгъэщыгъэ хьумэ, нахь псын-кIэуи агъэхьужьы, цыфэу сьмаджэр зыхэтхэми зэрар арихьэрэп. Ащ тетэу жьэгъэузым упэуцужьын, нэбгырэ пэпчэ ежэ ышъхьэ имызакъоу, илфы-гъэхэм, игупсэхэм, зыхэтхэм ягупшы-сэн фае.

В. И. ЩУРОВ.

АРКПТД-м иврач-рентгенолог.

Медикэ-социальнэ Iофыгъо шъхьаI

Мы лъэхъаным жьэгъэузыр анахь зызыушъомбгъурэ зэпахырэ узхэм ащы-

щэу специалистхэм алыгътэ. Илъэс кьэс дунаим нэбгырэ миллиони 7 — 8-мэ а узыр яIэу шагъэунэфы, миллионрэ ны-кьорэ фэдизым ядунай ахьожьы. Ары 1993-рэ илъэсым псауныгъэр кьэухьумэ-гъэнымкIэ Дунэе организацием жьэгъэ-узым пэуцужьыгъэныр апэрэ Iофыгъоу зыкIилытагъэр.

Жьэгъэузыр анахьыбэу кызышъа-узырэ ыкIи анахьыбэу ащ зыщылкIы-хэрэ кьэралыгъо 22-у дунаим шагъэ-унэфыгъэхэм Урысыер ащыш. Я 90-рэ илъэсхэм кьащегъэжъагъэу мы узыр кызыыхагъэщыхэрэм япчъагъэ фэди 2,5-кIэ, ащ илэжыкхэрэр — фэди 4-кIэ нахьыбэ хьугъэ.

Илъэс кьэс Урысыем щыпсэурэ клэ-лэцлыкхэу мы инфекциер кызыыхагъэ-щыхэрэм япчъагъэ фэди 10-кIэ нахьыб кьэралыгъо зтегъэпсыхьагъэхэм, бай-хэм ащагъэунэфырэм нахьы. Ахэм ащыщэу узыр зыхэужьыныхьагъэхэм япчъагъэ макIэп. Статистикэм кыты-хэрэм кызырагъэжъагъэрэмкIэ, Урысы-ем щыпсэхэрэм ащыщэу нэбгырэ 80 мафэ кьэс мы узым елIыкIы.

Адыгеир шIгъэмэ, проценти 10 — 15-кIэ Урысыем шагъэунэфыгъэ пчъагъэм нахьы тэ тиреспубликэкIэ сьмаджэхэр нахь макIэх. Ау кьэIогъэн фае сьма-джэхэм якыхэгъэщын зэрэзыхьэрэм уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр. ИкIыгъэ 2011-рэ илъэсым уплэжкIун зэфэшъ-хьафхэм кыахарагъэуытагъэр нэбгырэ 256083-рэ (республикэм щыпсэурэм ипроцент 58,2-рэ). Жьэгъэузыр кызы-узыгъэхэм якыхэгъэщын хэлэжъэнхэ фае зэкIэ IзэпIэ-профилактическэ уч-реждениехэм яIофышIэхэр. Анахь зыналэ атырагъэтын фаехэр жьыкхьэщэ-пIэ органхэм агъэумэкIыхэу кыауалэ-хэрэр ары.

Жьэгъэузыр социальнэу ыкIи меди-цинэ Iофыгъоу щыт. Арышъ, мы инфек-циер профилактикэ шIыгъэным фэшI социальнэ ыкIи медицинэ лъэныкъохэм япхыгъэ Iофтхьабзэхэр зехьэгъэнхэ фае.

В. П. ТЕРЕЩЕНКО.

АРКПТД-м иврач-методист.

Адыгеим ибыракъ Охос-дель-Саладо щэбыбатэ

ЗэльашIэрэ альпинистэу Максим Богатыревым зынахь вулкан лъагэ дунаим темыт Охос-дель-Саладо ышъхьагъ мзэам и 23-м Адыгэ Респуб-ликэм и Кьэралыгъо быракъ щигъэлэгъагъ. Ащ ыуж УФ-м и Президент дэжэ Адыгэ Рес-публикэм и Представитель-

уцугъагъ, континентиблым ащылэ анахь кьушъхьэ шыгу лъагэхэм адэкIоен ытэкIыгъ. Ащ фэдэ кыдэхьугъэу чышъ-хьашъом щыпсэурэ цыфхэм нэбгыри 150-рэ ахэтыр.

М. Богатыревым гъэхьагъэу ышIыгъэхэр зэрэдунаеу тет анахь профессионал дэгъухэм

ствэу шыIэм метрэ 6893-рэ зильгэгъэ вул-каным зэрэдэкIоагъэм икьэбар ытхы ыгъэхьы-гъагъ. Тэри тигуапэу ащ тыкытегушъыIэ.

Апэу шыгу кьэдгъэ-кIыжын Максим Бога-тыревым Адыгеим имы-закъоу, континент псэу-ми зэрэщызэлъашIэрэр. Щылэ мазэм ащ Ан-тарктидэм чыпIэ анахь лъагэу иIэм Урысыемрэ Адыгеимрэ ябыракъхэр щигъэлэгъагъэх. Илъэси 8-кIэ узэкIэлэбэжмэ, «Кьушъхьэ шыгуи 7» зы-филорэ проектэр ыгъэ-уцугъагъ, континентиблым ащылэ анахь кьушъхьэ шыгу лъагэхэм адэкIоен ытэкIыгъ. Ащ фэдэ кыдэхьугъэу чышъ-хьашъом щыпсэурэ цыфхэм нэбгыри 150-рэ ахэтыр.

М. Богатыревым гъэхьагъэу ышIыгъэхэр зэрэдунаеу тет анахь профессионал дэгъухэм

Вулканыр кIосэжыгъэ фэд, шIэныгъэлэгъэхэм ащ изытет зэрагъэшIэнэу зыщырагъэ-жъагъэм кышъыублагъэу зыкIи «кьэушыгъэп». Цыфхэм кы-зэраIорэмкIэ, вулкан лавэ кызыридыгъагъэр тиэрэ ия 700-рэ илъэсыр ары, ар джырэ уахътэм чIы-шъхьашъом те-мытыжъхэ инк-хэр арыгъэ зы-шIэштыгъэхэр.

«ТыдэкIуаезэ, лагерэу Техос ты-зынэсым, цыф куп, французхэр, нэмышхэр ыкIи ЮАР-м щыщэу зы нэбгырэ ахэ-тэу, зэкIэмкIи нэб-гыри 9 хьухэу, тызэлукIэгъагъэх. П ч э д ы ж ы м жьыбгъэшхуагъ. Кратерым бгым кьэсэу остелыгъ.

Ышъхьагъ нэсынхэ зэкIэми алэжыкIыгъэп, нэбгыриш ар кызыдэхьугъэр. Ыужырэ ма-фэм сишъэогъоу Дмитрий Куз-миныр вулканым ышъхьагъ изакъоу дэкIоен ытэкIыгъ», — етхы Максим.

Зэрэдунаеу Адыгэ Респуб-ликэр зэльазыгъэшIэгъэ Мак-сим Богатыревым тырэгущо.

**АР-м и Пост-
предстэу УФ-м и
Президент дэжэ шыIэм
инпресс-кьулыкъу.**

Гъэзетеджэм
игупшысэхэр

СыкыызкIэупчIагъэмэ къафэсэгъэзэжы

Къуаджэу Гъобэкъуае кы-
кIыгъэ писъмэр къэзытхыгъэр
кIэлэгъэджэ ИофшIэным иве-
теранэу СтIашъу Майор. Ащ
къыщелo:

«Гъэзетэу «Адыгэ макъэр»
кыизистхыкIырэр илъэс 40
хъугъэ. Ситхыгъэхэр ащ инэ-
кIубгъохэм къащыхаутыхэуи
мэхъу. АщкIэ редакцием Иофы-
шIэхэм сафэраз. Ахэм яшгыш-
къэу гъэзетым икыдэгъэкIын
илъэс 80-м ехъугъэу лъагъэ-
кIуатэ, лъэпкъым фэлажъэх.

Сэри гъэзеткIэтхэным иуахъ-
тэ кызыскIэ, слъэкIыштыр
Иофым хэсэшIыхъэ. Гъэзетым
кыхиутыгъэу сыгу рихыгъэ-
хэр сэгъэтIылых, нэужым ся-
джэжы, сигъунэгъухэр есэ-
гъаджэх.

Непэ сызгъэгумэкIэу, сшIэ
сшIоигъоу, сэ сизакъоп, цыфмэ
язгъэшIэнэу сыфаеу, сыкыз-
кIэупчIагъэхэу джэуап зы-
фэсымыгъотыгъэхэм джыри зэ
къафэгъэгъэжыныу тесыубы-
тагъ. Ахэр зыфэгъэхыгъэхэр
шъугу къэзгъэкIыжыштых.

**Апэрэр. УрысыбзэкIэ
тхыгъэу адыгэ лъэп-
къым кыкIугъэ гъогур
кызылотыкIырэ ста-
тхэхэр гъэзетым джыри
кыхиутыхэзэ
ышIышта? «Хъоткъо Са-
мир ахэм еплыкIэу
афырилэр кытхыкIэм,
нахъ тырэхъатышт», —
зылохэрэм сэ пчъа-
гъэрэ сарехъылэ.**

**ЯтIонэрэр. Советскэ Со-
юзым ыкIи Социалисти-
ческэ ИофшIэным я
Лыхъужъэу бэп**

Апэрэ джэуапыр. Къи-
хъэгъэ 2012-рэ илъэсми автор
зэфэшъхьафхэм къатхыгъэ
къэбархэу адыгэ лъэпкъым
фэгъэхыгъэхэм якыхъутын
«Адыгэ макъэм» лъэгъэкIуатэ,
тапэкIи кыхэтыутыхэзэ тшIы-
штых. Ахэр кыхэзыыхэрэр
ыкIи хъутыным кыфэгъэгъэ-
хъазырыхэрэр Хъоткъо Самир.
Къэбархэр мазэм ТIо гъэзет
нэкIубгъохэм къарэхъэх.

Ежъ Самирэ тарихъ къэбар-
хэр кызырегъэхъазырыхэрэм
нэмыкIэу, ышъхьэкIэ ахэм къа-
риIуалIэхэрэри гъэзетеджэхэм
зэрашIогъэшIэгъонштыр ыкIи
ар зэрашIоигъор едгъэшIагъ.
Ащ кызырэтIуагъэмкIэ, цыф
зэфэшъхьафхэм охътэ блэкIы-
гъэхэм адыгэхэм ящылэкIэ-
псэукIэрэ язэхэтыкIэхэмрэ афэ-
гъэхыгъэу альэгъугъэ шъып-
къэхэр ары къатхыжыыхэрэр.
Ахэм ежъ еплыкIэу афырилэр
хигъэхъуагъэкIи, ащ пае зэхъо-
кIыныгъэ афэхъуштыт. Арышъ,
авторхэм атхыгъэхэу кыхэты-
утыхэрэм ежъым хэгъэхъо-
ныгъэхэр афишIыштытх.

ЯтIонэрэ джэуапыр. Со-
ветскэ Союзым и Лыхъужъ-
хэу заом цыфэхыгъэхэм, къэ-
зыгъэгъэхыи, хэгъэгум зыкы-
гъэлэтыжыгъэным чанэу хэлэ-
жыагъэхэм якъэбархэр ренэу
гъэзетым кышъыштытх. Джащ
фэдэу кызышъхъугъэ мафэхэр
е яубилейхэр кызыблагъэ-

**тилъэпкъыкIэ тилъжыр.
Ахэр лъэпкъым ына-
пэх, ипкъэушхох,
ныбжыкIэхэмкIэ
щысэтэхыпIэх. Сыда
фэIуагъэр ахэм ясурэт-
хэр сурэтышIэхэм
ашIыгъэхэу къэлэ пар-
кым идэхъагъэу дэжъ
щагъэуцухэмэ? НэмыкI
цыф лъэпкъымэ я
Лыхъужъхэу Адыгеим
щыпсэхухэрэри ахэм
ахэтыхэмэ зи
щышIынэп. Лъэпкъ
зэгурылонгъэми ар
фэлэжъэшт.**

Ахэм афэдэ Лыхъужъхэу
ащыгъупшэгъапэхэри тилэх.
Зигугъу къэсшIы сшIоигъор
Советскэ Союзыр зыщIэлэм, ащ
машиншIи промышленностым-
кIэ иминистрагъэу Дэгужые
Виталий Хъусен ыкъор ары.
Сыд щышIына ащ щыIэныгъэ
гъогоу кыкIугъэм фэгъэхы-
гъэ тхыгъэ, исурэт хэтэу, гъэ-
зет нэкIубгъом кыххэмэ?

СССР-р зыщызэхэгъэтэкъо-
жыштыгъэ лъэхъаным Пра-
вительствэм итхъаматэу Ни-
колай Иванович Рыжковыр
Адыгкъалэ кызэкIом, упчIэ
ратыгъагъ: «Сыд фэдэ цыфа
Дэгужые Виталий, сыда къе-
пIолIэн плъэкIыштыр?» Мыщ
фэдэ джэуап кыритыжыгъ-
гъагъ: «Адыгэхэр! Шъуна-
сыпышIох ащ фэдэ цыф шIа-
гъо зэрэшъупIугъэмкIэ. Тхъа-

хэкIэ, заом ыкIи Социалисти-
ческэ ИофшIэным я Лыхъужъ-
хэм афэгъэхыгъэ тхыгъэхэр
кыитэгъахъэх.

СтIашъу Майор кытфит-
хыгъэ писъмэм ащ фэдэ Лы-
хъужъэу тилэхэм ясурэтхэр
(IэкIэ шIыгъэхэу) къалэм
гъэпсэфыпIэ паркэу иIэм идэ-
хъагъэу дэжъ кышъагъэуцухэ-
мэ, ахэр цыфхэм ащымыгъуп-
шэнхэу кызырилорэм тэри де-
тэгъаштэ.

Къэлабэмэ Лыхъужъхэм
яаллехэр, Щытхъу пхъэмбгъу-
хэр, шъхьэкIэфагъэ зрафа-
шIырэм ишыхъатхэу, ащыолтэ-
гъух. Ахэм ащышых ТIуапсэ,
Тихорецк, Шытхьалэ, нэмыкI-
хэри. Тэри ти Лыхъужъхэм
ясурэтхэр паркым е Мыекъуа-
пэ игъогу шъхьалэу Красноок-
тябрьскэм ыбгъуйтIуэкIэ аты-
рагъэуцохэмэ тигопэшт. Редак-
цием ар фызэшIохын Иофэу
щытгэп, къулыкъу зэфэшъхьаф-
хэу Иофыгъом нахъ пэблагъэ-
хэр ары ыуж итынхэ фаер.
Къэлэ администрациери ахэм
зэу ащыш. Иофыгъор къэзыIэ-
тыни, лъызыгъэкIотэни, пащэ-
хэм анэзыгъэсыни ишыкIагъ.
Шъэфэп ахъщэу пэлухъаштым
бэу зэрэпхыгъэри.

Ящэнэрэ джэуапыр. Мы
упчIэм иджэуап эдгъэшIэным
пае Адыгэ Республикэм итха-
кIохэм я Союз итхъаматэу
МэщбэшIэ Исхъакъ упчIэжъэ-

мэтагъори слыхъжыгъэу, зыми
сыфэмыгъэзагъэу Москва сы-
зидэс лъэхъаным синыбджэ-
гъугъи силофшIэгъугъи Вита-
лий Хусеновичым нэмыкI
кыскIэупчIэу, сэлэм кысыхэу
сиIэжыгъэп. Ар лIы шъыпкъ,
адыгэль зэрэкIэтыр гъуащэ-
рэп.

А. С. Пушкиным, Ю. М. Лер-
монтовым, Л. Н. Толстоим афэ-
гъэхыгъэр зэкIэ, албакъо зы-
теуцогъэ чIыплэхэри зэрахэтэу,
хэбзэ Иоф хэлэу къагъэгъунэх.
Дэгъу, ахэр лIышхо дэдагъэх,
зи хэтIухъэрэп. Адыгэ мини-
страгъэри Социалистическэ
ИофшIэным и Лыхъужыгъ,
Лениным, Быракъ Плгыжым
яорденхэр кылэжыгъэх. Ахэр
цыфмэ ашIэн фаеба?

**Ящэнэрэр. ТитхакIомэ
Союз пчъагъэу ялэр,
ахэм ятхъаматэхэр зы-
щышхэр кыуиIонэу
мэкIэ дэд тиеспубликэ
исыр.**

ЕтIани гъэшIэгъоныр: тха-
кIоу тхылъ зытIу кыххэзы-
тыгъэр союзмэ ащыщ горэм
хэхъан фаеу елыгътэ. Зым ымы-
штагъэмэ, адрэм ыштэшт.
ШъхьакIуи гугъгъэни ялэжъэх.

Лев Толстоир илъэс 60-рэ
литературэм зыщэлажъэм ро-
ман зыхы-зыбл ытхыгъэр, До-
стоевскэри ащ фэд. Тэ титха-
кIохэм зи рагъалорэп илъэс
къэс роман атхыным. Атхырэ-
ри Иофа, хэта яджэрэр? Тхы-

лгыр кызыщырамыдзэжыгъэр
къэралыгъо тис хъугъэ. Тха-
кIомэ атхыни агъотыжыгъэрэп,
тхылъеджэ конференциехэр зэ-
хашъжыыхэрэп, еджапIэхэм,
культурэм иунэхэм тхакIохэр
арагъэблэгъэжыыхэрэп.

Шульгъур аулэгъу, ИофшIэ-
ным зышадзые, еджэным фэ-
ежъхэп. Сыда арапэсынэу агу
хэлгыр союзи 3-мэ? СэшIэх
тхакIохэу Союзым хэмыты-
жы зышIоигъохэр. Сыд гъу-
напкъа тызэкIуалIэрэр? Илъэс
80-м ежъэгъэ тхакIом кIалэм
пшъашъэр «пщыр лъэсэу
зыдакIоштыгъэм ешъ» еIошъ,
етхы. Сыда ар зыщыщыр? Ар
лъэпкъ шэна?

**ЯплIэнэрэр. КIэрэщэ
Тембот исаугъэтэу къа-
лэу Мыекъуапэ дэтым
ехылагъэу сыкызэ-
хэгъагъ, сишIошIхэр
къеслолIэгъагъэх. Са-
угъэтым щыкIагъэу
фэслэгъухэрэр тхы-
гъэм итыгъэх.**

Къалэм иурам шъхьалэ
КIэрэщэ Тембот ышIэ ыхыныу
зэрэтефэрэри къэстхыгъагъ,
ау а ИофыгъомкIи цыфхэри, къу-
лыкъу зэфэшъхьафхэри упчIэ-
жъэгъу ашIыгъэхэп, Иофыр зы-
тетыгъэм зэрэтет.

**Ятфэнэрэр. УпчIэр гушы-
Iэу «Нэкъуай»
зыфиIорэм фэгъэхыгъ.
Сыда ащ кыкIырэр?
«Нэкъуаер» жыбгъэм**

тигъэзет зэп кызырэхъы-
утыгъэхэр. СтIашъу Майори
итхыгъэ ащ кышыфигъэгъэ-
жыгъ.

ТызэкIэупчIэм кызырэтэ-
IуагъэмкIэ, саугъэтыр заказ
зышIыгъагъэр ыкIи языгъэшIы-
гъагъэр Тембот иIахыыл-бла-
гъэхэр ары. ЗагъэуцукIэми ащ
итеплэ зэрымыгъэразэхэрэр
къэзыIуагъэхэри щылэх, тегу-
щылэхэуи кыхэкIыгъ.

Саугъэтыр зышIыгъэми,
нэмыкI скульпторхэу рагъэп-
лыгъэхэми кызырэлугъэр ар
ИофшIэгъэ гъэшIэгъонэу, твор-
ческэ еклолIакIэ кыфагъо-
тыгъэу, зыфащIыгъэ цыфыр
икъукIэ кыгъэлэгъэуагъэу ары.

АР-м культурэмкIэ иминис-
трэу ЧэмышIо Гъазыи кыу-
шыхъатыгъ саугъэтыр ау сыд-
ми зэрамышIыгъэр, унэшъо
гъэнэфагъэ зэрэпылыгъэр, ко-
миссие ащ пае зэрэзэхашъэ-
гъагъэр ыкIи специалист-про-
фессиналхэм яеплгыкIэ ахэм
зэрэдырагъэштагъэр.

Арэу щытми..., саугъэтым
итеплэ уигъэразэрэп. КIэрэщэ
Тембот лIы дэхагъэу зышIэ-
щыгъэхэм къало, гупшысэ куу
илагъ, лъэпкъым фэлэжыагъ,
адыгэ литературэр зыгъэп-
сыгъэхэм ащыш. Ары цыфхэр
екIуалIэхэмэ, саугъэт зэтэгъэп-
сыхъагъэ Тембот ифэшъуашъэу
зыкIырапэсырэр.

«Нэкъуаер» имэхъанэ тэри

**ыцIэу ало, ау лъэ-
ныкыоу ар кызыди-
кIырэр кыIонэу е
кыгъэлэгъонэу зыми
сырихылагъэп. Сыда
жыбгъэм «нэкъуай»
ралонэу кызы-
хэкIыгъэр? Сыд фэдэ
уахътэр ара ар кызеп-
щэрэр?**

Теуцожь район закъор ара
«нэкъуаер» зиIэр? Ар тирайон
исхэм къохъапIэмкIэ кыкIэу
ары зэралыгъэрэр. А. ХьатIа-
нэмрэ 3. КIэрэщэмрэ къыда-
гъэкIыгъэ гушIыалъэм мырэу-
штэу итхагъ (нэкIубгъор 428):
«Нэкъуай — нэкъуаер — севе-
ро-восточный ветер (темыр-
къохъэпIэ лъэныкъомкIэ кы-
кIырэ жыбгъ)». Адыгэ-урыс
географическэ терминхэм ягу-
шIыалъэу Дамасскэ иапшъэрэ
еджапIэм ипрофессорэу Адыл
Абдул Сэлэм кыдыгъэкIыгъэм
ия 29-рэ нэкIубгъо ит: «Нэкъуай
— холодный северо-восточный
ветер (темыр-къохъэпIэ лъэны-
къомкIэ кыкIырэ жы чыI)».

Хэта шъышкыгъэр къэзылорэр?
Джэуапхэм тыкъагъэ.
СтIашъу Майор кытфатхэ
къэс цыфхэр зыгъэгумэкIырэ
Иофыгъо горэхэм ягугъу къе-
шIы. Ауужырэ писъмэм итхэри
джащ фэдэх.

Майор итхыгъэ кышыгъэу-
цугъэ упчIэхэм, къулыкъу зэ-
фэшъхьафхэм япашъэрэ Iэпы-
Iэгъу кызыфэдгъэхъухэзэ, яджэ-
уапхэр къэтыугъоигъэх.

тыкIэупчIагъ. Адыгэ къэра-
лыгъо университетым адыгэ
филологиэмрэ культурэмрэкIэ
ифакультет иИофышIэхэми,
Адыгэ Республикэм иинститу-
тэу ушэтын Иофыгъохэр зышъ-
зрахъэхэрэм щылажъэхэрэми
зафэдгъэзагъ. А. ХьатIанэмрэ
3. КIэрэщэмрэ ягушIыалъэ
«нэкъуаер» темыр-къохъэпIэ
жыбгъэ кыкIэу кызырэщит-
хырэм нэмыкIэу, ащ имэхъанэ
зи кыралыалIэрэп. «Нэкъуаер»
тыгъэжыкIэ еджэхэуи мэхъу.

Нахъыжъэу тызэупчIыгъэ-
хэми кыхагъэхъуагъэ щылэп.
«Нэкъуаер» (гушыIэр) Адыге-
им ичIыпIэ зэфэшъхьафхэми
ащагъэфедэ. Адыгкъалэ щып-
сэурэ Шъэо Рэщыдэ нэкъуаер
бэрэ кызыремыпщэщыгъэм
пае «шы хъафым тес» зэрэпало-
штыгъэр ыгу къэкIыжыгъ.
ГушыIэр зэхэзымыыхыгъэри, ар
жыбгъэм ыцIэми зымышIэ-
хэрэри макIэл.

ТызэупчIыгъэхэм ащыш
«нэкъуаер» фэгъэхыгъэу къэ-
барыкIэ тигъашIэмэ, тхыгъэм
джыри зэ кыфэдгъэгъэжыштыт.

КыкIэлъыкIорэ гъэзет но-
мерхэм ащыш Социалистиче-
скэ ИофшIэным и Лыхъужъэу
Дэгужые Виталий Хъусен
ыкъом фэгъэхыгъэ тхыгъэ
кыдгъэхъаштыт.

*Письмэм Иоф
дэзышIагъэр
ШЪАУКЪО Аслъангуащ.*

ЮБИЛЯРХЭР

Ыгу ымыгъэкӕдзэу мӕпсӕу

Шапсыгъӕ кӕуаджӕу Шӕхӕп шыпсӕурӕ бзылӕфыгъӕхӕм анахыжӕу Нӕгъуцу (Хӕшх) Хӕрӕт Кочубей ыпхӕум ыныбжӕ илӕс 95-рӕ зӕрӕху-гъӕр бӕмышӕу хигъӕунӕфы-кӕыгъ. Ащ илӕсыбӕрӕ адыга-бӕзмӕр адыгӕ литературӕмӕр кӕоджӕ еджапӕм шаригъӕ-хыгъ, цыф йуш, шӕн пыгъ ил, ыгу ымыгъэкӕдзӕу, кӕины-гъоу ыпашхӕ кӕуцохӕрӕр зӕпчыхӕзӕ псӕугъӕ. Хӕрӕт удӕгушылӕнкӕ гъӕшӕлӕгъоны, кӕзбарӕу ышӕрӕр бӕ, чылӕм илӕсышӕ ӕппӕ-цыпӕм дӕ-хуагъӕр зӕкӕ дӕгъоу кӕе-шӕжы.

Хӕрӕт гъунӕгъухӕмкӕ ина-сып кӕыхыгъ. Илӕс 50-м кӕехуыгъ ащ урыс унагъо зи-гъунӕгъур. Герастенюк Тама-рӕрӕ Александрӕ гъунӕгъу нӕом ыдӕж имыхӕхӕу, кӕ-умыупчӕхӕу мафӕ текӕырӕп. Ежымы ахӕм яцӕфыгъӕ егъӕлӕпӕ, шӕу елӕгъух.

— Тигъунӕгъу бзылӕфыгъӕр шысӕтехыпӕу тил, — еӕо Алек-сандр. — Чылӕм кыдӕху-

хыгъӕ лӕууж пчӕагъӕ ригъӕ-джагъ, яшӕуагъӕ хабзӕм рагъӕ-кӕынӕу, ашгъӕ алыгъыжы-шӕунӕу, рагъӕжӕрӕ йофыр гъу-нӕм нагъӕсынӕу ахӕр ыгъӕса-гъӕх. Кӕынхӕм тыкӕамыгъӕу-цунӕу, йофыр шӕу тӕгъӕунӕу, цыф тӕрӕз тыхӕунӕу ренӕу кытилоштыгъ. Зӕкӕмӕ анахъ шӕхӕлӕу ылӕытӕштыгъӕр пшхӕу уасӕу фӕпшӕжыӕрӕр ары.

Непи Хӕрӕт дӕгушылӕхӕр зӕшхӕгъӕсӕ нӕбгыритӕм акъыл хахы, тхылӕ дӕгъум уеджӕным нахышӕлоу алыгъ.

— Тыгу тымыгъэкӕдзӕуным сыдигъуи тыфегъӕсӕ Хӕрӕт, — аӕо игъунӕгъухӕм.

Ежымы кӕынӕу ылӕгъугъӕр бӕ: янӕ жӕу лӕагъӕ, ишхӕ-гъӕсӕ заом хӕкӕдагъ, ятӕр ышӕрӕ сталинскӕ репрессие-хӕм ахиубытагъӕх, ыпхӕу закъо игъонӕмысӕу идунай ыухыгъ. А псӕур зызӕпечым, Хӕрӕт жӕлымӕ хуыгъӕп, цыфхӕм зӕ-рилӕкӕлӕу ишӕуагъӕ аригъӕкӕ-ныри зӕпигъӕугъӕп.

Нӕгъуцу Хӕрӕт Шӕхӕкӕй Цыкӕлӕм дӕсхӕми ащыгъупшӕ-

рӕп, ащи илӕси 10 кӕлӕ-цыкӕлӕхӕр шыригъӕджагъӕх. Ыныбжӕ илӕс 95-рӕ зышчы-хӕурӕ мафӕм Хӕрӕт ыдӕж кӕгъагъӕхӕмрӕ шӕухафтын-хӕмрӕ алыгъхӕу чылӕ Адыгӕ Ха-сӕм хӕтхӕр, ТОС-м итхӕматӕу Т. Цейтер, нахыжӕхӕм ясо-вет ипашӕу С. Шӕхӕлахӕр ыкӕи Шӕхӕкӕй чыпӕ зы-

гъӕлорышӕжыпӕм ипашӕу Р. Бердиевыр кыфӕкӕлогъагъӕх.

Нӕгъуцу Хӕрӕтрӕ Шӕхӕ-лӕхӕо Салимӕрӕ агу кӕагъӕ-кӕыжыгъ Хӕрӕт ыгъӕцакӕ-штыгъӕ йофыр Салим зӕрӕлӕ-гъӕкӕлогъагъӕр. Салими адыга-бӕзмӕр адыгӕ литературӕмӕр аригъӕхыштыгъ, АР-м иза-служенӕ кӕлӕгъадж, илӕс

47-рӕ сабыхӕр ригъӕджагъӕх.

— Непӕ сынасыпышӕло шыпкӕ, — кӕариуагъ Хӕрӕт хӕкӕхӕм. — Сызӕрӕшгъу-щымыгъупшӕрӕм пае инӕу сышгъуфӕраз. Тхӕм шӕууна-гъохӕм зӕгурылоныгъӕ арӕ-рӕгъӕл, дунаир мамырӕу щӕ-рӕгъӕт.

НЫБӕ Анзор.

Лӕжъакӕлор лӕжъакӕлоу кӕӕнӕжы

Очӕпшыкӕкӕ (Теуцожӕ рай-он) Делӕкӕо Рӕшӕдӕ кызӕ-рыхуагъӕр мӕкӕумӕшышӕ унагъу. Иныбжыкӕлӕгъум кы-щыублагъӕу ылӕгъугъӕр, зӕ-хишӕагъӕр хатӕм узӕрӕдӕлӕ-жӕштыр, былымхӕм узӕрадӕ-псӕуштыр, дӕгъоу улажӕмӕ гъомылапхӕу узӕрӕшчыкӕ-штыр ары. Нахъ зыкызӕлӕтым, колхоз цылакӕми цыгъуазӕ хуыгъӕ. Еджапӕм шеджӕ зӕ-хӕум, кызатӕупшыхӕкӕ на-хыжыжӕм ахӕтӕу губгъом шы-лажӕу, зыфагъӕзӕрӕр ыгъӕца-кӕлӕу, ащ гуахӕо хигъотӕжӕу, ышӕрӕм, кыдӕхӕурӕм акӕгъу-шӕуӕу шытыгъ.

1955-рӕ илӕсым гурыт еджа-пӕр кыуухи дӕз кӕулыкӕум кызекӕжыкӕм, тӕкӕлӕр колхо-зым иӕкспедиторӕу лажы, мӕ-кӕу-мӕшым зыфимыгъӕзӕу, Краснодар монтаж техникумым чӕхӕагъ. Ащ ыуж, 1963—64-рӕ илӕсхӕм, Динской ыкӕи Тихо-рецкӕ районхӕм шӕоушыгъушӕ заводхӕр ащызыгъӕпсхӕрӕм ахӕ-тыгъ. Икӕоджӕ гупсӕ иджӕма-кӕ чылӕм кышӕжыгъ. Чы-пӕлӕ колхозым электрик шӕхӕлӕу йофшӕнынр шыригъӕжыгъ, ком-плексна бригадӕм ипашӕ игуа-дзӕу шытыгъ.

Нӕужым Армавир агъа-кӕлӕш, зооветеринар технику-

мыр диплом плъыжыкӕ кӕе-ухы, колхозым изоотехник шӕхӕлӕу агъагъӕ. Йоф ышӕлӕзӕ Кубанскӕ мӕкӕумӕш институт-ри 1982-рӕ илӕсым дӕгъоу кӕеухыжы.

— А лӕхӕаным ти Очӕп-шые хызмӕтшӕпӕлӕ былым пӕшӕ 3600-рӕ илагъ, — еӕо Рӕ-шӕдӕ. — Чӕмхӕр зӕрӕхушты-гъӕхӕр 630-рӕ. Чӕм пӕпчӕ илӕ-сым шӕ килограмм 2800-м нӕ-сӕу кыкӕлӕтхыштыгъ. Чӕмышц бӕлахӕу тилагъӕх Нӕхӕе Гӕшӕ-хурае, Кушгъу Фатӕмӕт, Ку-шгъу Зое, Нӕхӕе Сарӕ, механиза-тор дӕгъугъӕх Дыху Къадыр, Нӕхӕе Мыхӕутарӕ, Къӕзӕнч Мосӕ, Нӕхӕе Аслӕанбӕч, былым-ыгъӕу Нӕхӕе Хыси йофшӕкӕло дӕгъугъ. Мӕлхӕм азякӕоу шӕхӕ 5600-рӕ фермӕм тетыгъ.

Зипшӕрылӕхӕр шытхӕу хӕлӕу зыгъӕцӕкӕлӕрӕ кӕалӕр 1982-рӕ илӕсым Очӕпшые совхозым директор фашы, а ӕнатӕм илӕси 4,5-рӕ йоты. Ащ ыуж Теуцожӕ чӕтӕхӕо фаб-рикӕу чӕтжые мин 500 зы-шагӕшӕшчырыштыгъӕм агъа-кӕлӕш, ащ идиректор игуадзӕу илӕс 19 йоф шедӕлӕ.

2002-рӕ илӕсым зыгъӕпсӕ-фынӕу кылокӕжы. Ау шы-сышгъурӕп. Пчыхӕлӕкӕуае-хӕм бӕджӕндӕу чыгу гектар

42-рӕ кӕагъхышӕ, илӕсишӕ соер, тыгъӕгъӕзӕр ыгъӕбагъ-хӕу йоф ешӕлӕ. Гектар тельитӕу тыгъӕгъӕзӕм центнер 20-м нӕ-сӕу кырихыштыгъ.

Илӕс 72-рӕ кыгъӕшӕагъӕу, ащ шышӕу лӕшӕлӕгъуныкӕом ехӕурӕ йоф ышӕагъӕу мӕтӕыс-жы. Ау егӕни шысышгъурӕп, унӕ хызмӕтшӕпӕлӕм зыри-гъӕушгъомбгъунӕу фежӕ. Бы-лым пӕшӕхӕр бӕу ехӕух, шкӕлӕхуужхӕр егъӕпшӕрых, чӕмхӕр дӕгъоу егъагъхӕ, лыр, цӕр кӕехыжыкӕ. Ишхӕгъӕ-сӕу Марыет игъусӕу былым-хуным кытырӕ гъомылап-хӕхӕри, пленкӕ чӕгъым чӕтӕу кӕагъӕкӕлӕр хӕтӕрыкӕлӕ пасӕх-ри йуагъӕкӕлӕх, хуыпхӕу мӕла-жӕх, зышчыкӕхӕрӕ шымылӕу мӕпсӕу.

— Ау ренӕу аушгъӕу улӕжӕ зӕпытын плӕкӕлӕштӕп, — еӕо Делӕкӕо Рӕшӕдӕ. — Нӕом ащ фӕдиз фӕуцӕлӕжыӕрӕп. Мы унӕ зӕтетышхом йофӕу илӕым адрӕ унӕгъо хызмӕт отӕрыри кызыхӕхъожыкӕлӕ, ари макӕп. Ахӕм сишхӕхӕгъӕсӕ афӕгъӕ-загъ. Ау ащ кыкӕлӕрӕп унӕ ӕпылӕгъу хызмӕтыр дгъӕтӕ-лыжыжыгъагъӕу.

Ар еӕлӕш, тызхӕт илӕсым имӕлылӕфӕгъу мӕз зыныбжӕ илӕс 77-рӕ икӕурӕм унӕгъо йофшӕлӕхӕу зӕрихӕхӕрӕм та-щегъӕгъуазӕ. Былым пӕшӕу алыгъхӕр шӕхый мӕхӕух. Ащ шышӕу чӕмхӕр 2 (нахыпӕм 4-гъӕ), чӕтӕу алыгъыр 100-м ехӕу. Джаж фӕдиз тхӕачӕти бжыхӕм тырагъӕхъажыгъагъ. Джыри кӕнагъӕу тӕгъугъӕр макӕп. Тхӕачӕтшырхӕр кӕара-рагъӕшчырӕп. Жӕоныгъокӕлӕ ма-зӕм шырхӕр фабрикӕхӕм 100-м ехӕоу кыпшӕцӕфышӕ ахӕу.

— Хатӕр сотых 25-рӕ мӕхӕу, — еӕо Рӕшӕдӕ. — Адыгӕ уна-гъом ишыкӕагъӕу кыдӕтымы-гъагӕлӕрӕ шылӕп, зы чыгу со-тых дгъӕхъаулыерӕп. Зӕкӕлӕ тшхырӕр ӕкологическӕу кӕа-бзӕу тихатӕ кыдӕтӕхы. Хӕтӕ-рыкӕлӕ пасӕхӕу помидорыр, нӕшӕ-бӕгур, кӕзбаскӕр нахыпӕм фӕдӕу тӕнхӕу кӕдгъӕкӕжы-хӕрӕп, ау гъатхӕм пасӕу тишчы-кӕагъӕм фӕдизыр кӕтӕгъӕкӕ.

— Адӕ марышӕ, чӕтишӕу шӕуи, чӕмитӕу шӕуыгъ, шкӕлӕхуужыпӕлӕ бгъӕпшӕрышты,

ахӕм ахӕтӕп тхӕачӕтхӕр. Ащ фӕдиз кӕнкӕлӕр, цӕр, лыр тыдӕ шӕухыра?

— Зи кӕодырӕп. Тӕ тучаным шытцӕфырӕ закӕор хыалыгъур ары. Цӕр кӕуае тӕшӕы, зымы-лӕхӕу тигъунӕгъухӕм, тила-хылхӕм талӕӕлӕсы, тӕри тӕ-шхы, тикӕлӕхӕу, типхӕорӕлӕфы-хӕу кӕалӕхӕм адӕсхӕм ахы. Джаж фӕд былымылыри, чӕт-тхӕачӕтылыри, кӕнкӕлӕри. Уна-гъом икӕодӕн фаеу шытым кӕехуырӕр йутӕгъӕкӕ.

— Ащ фӕдизыр сыдӕушгъӕу пфӕуцӕлӕйра? Хӕта уилӕпылӕ-гъухӕр?

— Сикӕалӕу Шыхъами, си-нысӕу Фатими хуыпхӕх, чаных. Сикъорылӕфӕу Мурати зыфӕб-гъазуу ымыгъӕцӕкӕлӕ шылӕп. Сишхӕхӕгъӕсӕу Марыети непи нычӕпи уцурӕ тӕысӕр иӕп. Хылӕзӕшӕ автомашинӕ си, ащ мӕкӕур кыырисӕшы, уц цынӕм игъом шкӕлӕхуужхӕм кӕафасцӕзӕ сӕгъагъхӕх. Авто-машинӕу «Волгӕ» си. Ащ при-цепыр пышӕагъ, сызӕрӕфаеу сӕгъӕпсӕуалӕ.

Делӕкӕо Рӕшӕдӕ ыныбжӕ емылӕтыгъӕу ӕпкӕлӕ-лӕапкӕ, хуыпхӕ, псынӕкӕуи мӕзекӕло. Унӕгъо хызмӕтым имызакъоу, общественнӕ йофшӕлӕхӕми ча-нӕу ахӕлажӕ. Очӕпшые чы-пӕлӕ коим иветеранхӕм ясовети итхӕмат.

НӕХӕЕ Рӕмзӕн.

Сурӕтым итыр: Делӕкӕо Рӕшӕд.

Натрыф хьаджыгээр шыгыг тлкly хэлтэу псыжyокlэ опшэ, коц хьаджыгэ тлкlyклэ клэ-опшыкlyжы, сыхьати 4—5 горэм зыщытклэ, хьарыплэхэр пшыхээ (котлетэр зэрашы-рэм фэдэу), табэм дэгэ тлкly итэу, мэшл гурытклэ огъажьэх. Мы тхьацу дэдэми мэджаджэ хэпшыкlyн плэкlyщт, ар хьа-лыгyур зэрагъажьэрэм фэдэу хьакушхоклэ бгъэжьэщт. Пшэ-сэным хашыкlyщтыгэ хьа-рыплэхэр янэ ышlyщтыгэхэу Кукулэ кьешlжы. Ащ ишы-клэ дэгэу кьыложын ылтэ-кlyрэн, ау зэрэлшлугээр шы-гyушпагэл.

Ащ фэдэу хьарыпІэшІыным
тыпылгызэ, Кукулэ ипщыпхьоу
Гхьаркьохьо Къэралрэ игу-
нэгьоу Уджыху Нурэрэ унэм
кыхьагъэх. ЯцЫкІугьом кы-
щегъэжьагъэу амышхыгъэ
хьарыпІэр фэкІэшыгъоху аш-
хызэ, тизэдэгущыІэгьу ахэри
хэшагъэхэ хьугъэ.

— Хьярыпłэри, мэджаджэ-ри тьянэхэм Іэшлү дэхэу ашы-щтыгъэх, мэджаджэм къэб хэлъэу хьакушхокІо гъэжъагъэ зыхъукІэ, уешхэкІырэл, — еІо Къэрал.

— Мы хьарыпІэр зыхашы-
кІырэ тхьацум «хьашкІуб»

Джырэ бысымгуащэхэм шхын клэщыгъо горэ ашыштмэ, амал дэгъухэр ялэх. Сурэтхэмклэ гьэклэрэклагэхэу, дэхэ дэдэхэу тхылъ зэфэшъхьафыбэ шхыныгъохэм яшыклэхэр дэтхэу къыдагъэклых, Интернетми ахэр зэрыт нэклубгъо зэфэшъхьафхэр ибгъотэщтых. Нахь гъотыгъуаехэр ижыклэ аупщэрыхьыщтыгъэ лъэпкъ шхыныгъохэм яшыкл. Уахътэ тешлэ къэс ахэр нахь тлэклэзыжых, зышлыхэрэри гъотыгъуае мэхъух. А гупшысэхэр зыдэслыгхэу сыкылагъ Аскъэлае щыпсэурэ Кушъу Куку-

щѣу зыгори ха-
шѣыщтыгъу
къэсшѣжы, —
къыпедзѣ Нурѣ.—
Хъаджѣкъыз алоу
Гъукѣхѣм зы нѣу
бѣрѣчт горѣ ялагѣ.
Ар сянѣ ипшѣ-
шѣгъуштыгъѣ.
Джа хъашкѣубѣр
ащ бѣрѣ къытѣ-
хъыштыгъу къѣ-
сшѣжы.

— Нур, ар зэр-
шЫштыгъэр къэ-
ошІэжъа?

— КъэсэшIэжы.

шѣиплырѣ илѣх, ахѣм зѣклѣми
унагѣохѣри ашлагѣх. Зѣо ужым
Кукулѣ инѣбжѣыклѣгѣу илѣѣсхѣр
тефагѣх. Кѣин маклѣп ыпѣ кѣи-
кыгѣэр. А лѣѣхѣаным сабылѣхѣм
яклѣсѣщтыгѣѣу, еджапѣми зыда-
хѣѣу, гѣогу техѣэрѣми зыдиштѣѣу
зы гѣоымылѣ гѣѣшлѣгѣон адыгѣ-
хѣм ялагѣ. Ар хѣарыплѣр ары.

Хьярыплэр «тхьамыклэ шхынэу» бэмэ алоу зэхэпхышт. Зеоуж илъэсхэм гьаблэм хэзыщыжьыгъэхэм ар зэращыщыр арынкли мэхьу арэуштэу зыкларэр.

**Хъарыплэм ишыклэ Кукулэ
къысигъэлъэгъунэу сезэгъыгъ,**

шъори ащ
шъущызгъэ
гъозэн, зы-
шлогъэшлэ-
гъонынхэр
къышъухэ-
кынкыи мэ-
хъу.

еу унашъо кыыштыгъ.
Зэриуагъэу псыри къэд-
гъэжыуагъ, шыгъу тэклуи
псым хэттэкъуагъ. Хъаш-
клубхэр Нурэ ащ хиль-
хъагъэх, хъалыжъожьыер
зэрагъажъорэм фэдэу
кыгъэжыуагъэх. Иэшлү-
гъэкIэ къое хъалыжом
ехъыщыр, ау уимынэIосэ
IэшлүгъаIэ горэхэри
кыыхэогъэщых.

Арзуштэу, хьашкIубэ-
шынымрэ къэбар къэло-
тэнхэмрэ тахэтзэ, зы гъэ-
шIэгъон горэм шыгъуазэ
сыхьугъ.

— ИжыыкІэ «ИльэсыкІэр
неущ кьихъашт, яжъэ пчъэ-
Іупэхэм аІутэкьогъэн фает»
аІощтыгъ, кылуагъ Нурэ.

— Ар сыд гъэшІэгъона, сы-
дым пая ар? — сеупчІыгъ.

— ИжтыкIэ «ИльэсыкIэр кызышихьэрэ чэщым удхэр мэбыбых» алоштыгъэ тынэхэм. Ащ пае пчъэIупэхэм, къэлэ-пчъэIухэм ыкIи былымхэр зычIэтхэм яжьэр аIуатакьоштыгъэ. ЕтIани бэц цыкIухэр тIыгъхуэ былымхэм акIыбхэм татырагъаоштыгъэ «тэри тырыкIошт, тэри тырыкIошт...» тIозэ. Ащ фэдэу зымышIыкIэ, былымхэм удхэр атетIысхьэ-хуэ, узхэр къафахьыхуэ, цыфхэри пэтхуэ-IутхуыкIэ сымэд-жэштхуэ алоштыгъэ. Чылэ гу-нэм «уд Iуашъхь» алоу зы чыпIэ горэ иIэштыгъэ, «ащ удхэр шызэрэугъоихэшъ, къуа-джэм иягъэ къырагъэкIын альэкIышт» алоштыгъэ. Джащ пае чэц реным чыештыгъэ-хэп, натрыф мыгу агъажьо-штыгъ, ныбжьыкIэхэм чэцдэс-хэр ашIыштыгъэ, зэрэгъэчэ-фыштыгъэх.

Мы бзылъфыгъэхэм гъэшлэгъоныбэ къаӀотагъ, хэбзэ зэфэшхьафыби тэ адыгэхэм, зэрэтхэлъыри сэшлэ, ау ижъкӀэ ИлъэсыкӀэм зэрэпэгъокӀыштыгъэхэм имэхъанэ зыфэхьын сшӀэрэп. Пэтху-ГутхумкӀэ сымаджэхэрэм япчыгъэ мы уахътэм нахьыбэ мэху. Куп зэхыхэхэм зачыбгъэзыемэ нахьышлоу непэрэ мафэм врачхэмӀ аӀо. Ащ паенкӀи мэху арэуштгъу зыкӀапсэуштыгъэхэр.

БЫСЫМГУАЩ

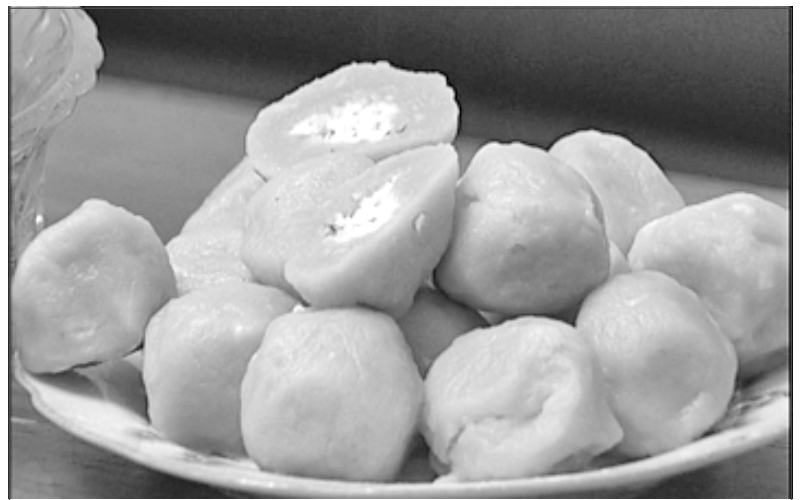

Хьарыплэр, хьашклубэр

ХъарыпІэ тхъацум щыщ къэ-
нагъэу шъуиІэмэ шъуфэсшІын.
Ау ащ къое цІыни, бжъын ыкІи
адыгэ къон цІыни ищыкІагъэх.

Нурэ зыцІэ кырыІуагъэхэр зэкІэ Кукулэ кыштагъэх. Зым кыуаер кыгъэтэкъуагъ, адрэм бжын-кьон цынэхэр кы-упкІэтагъэх. Ахэр дэгъоу Нурэ зэхигъэкІухъэхи, хьатыккыр зэрашІырэм фэдэу натрыф тхьацур хьураеу ышІымэ, ащ ыкІоцІ кьое кыжэлхьыри риль-хъэзэ заулэ кьезэшІым, цыуа-нымкІэ псы тегъэуцогъэн фа-

Шхыныгъоу а мафэм тыгупщэрыхъагъыхэм яшлыкIэхэр

«ХьарыпI» — ищыкIагъэхэр:

«ХьашкIуб» — ищыкIагъэхэр:

- 1) натрыф хьаджыгъ — 1 кг
- 2) коц хьаджыгъ — 1 стэчан
- 3) шыгъу, щай джэмышхым ыцыпэ тефэрэр
- 4) псыжьо — гр. 500.

Щыгъу хэлъэу псыжъмкӀэ натрыф хъаджыгъэр опшэ. Коц хъаджыгъмкӀэ кӀэопшыкӀыжы. Сыхъати 4 — 5 горэм фэбаплэм зыщыткӀэ, хъарыплэхэр огъажъэх.

- «ХьашкІуб» — ищыкІагъэхэр:**

- 1) хъарыпӀэр зыхашлыкӀырэ натрыф тхьацур
- 2) кӀое цӀын
- 3) бжӀын цӀын
- 4) кӀон цӀын.

Къуаер огъэтакъо, бжьын ыкӀи кӀон цӀынэхэр хэоупкӀатэх. Хьарыплэ тхьацур нахь пытэу опшэ, хьа-тыкъым фэдэу ошлых, ахэм кӀое зэхэлтыр арыплъ-хьэзз. Хьалыжъожьыер зэрагъажьорэм фэдэу огъа-жьо. Уфаемэ, щхьу е щатэ игъусэу ошхы, ӀэшлӀ дэд.

Шән-хабзәхәр зәрагъашлӕх

Адыгэ лӕпкӕ шән-хабзәхәр ныб-жыкӕмэ нахышлӕу ягъэшлӕгъэн-хэм фӕгъэхыгъэ зӕхӕхӕу Адыгэ кӕралыгъо университетым ис-кусствӕхэмкӕ и Институт щыкӕуа-гъэм ансамблӕу «Жыур» кӕщакӕ фӕхъугъ. Ізкӕыб хӕгъӕгумӕ кӕа-рыкӕыгъэ тилӕпкӕзгъу студентхӕр ащ чанӕу хӕлӕжъагъӕх.

Театрализованнӕ кӕшӕыныр узылӕпищӕу гъӕпсыгъагъӕ. Адыгэмӕ нысӕр кӕызӕращӕрӕр, джӕгур зӕрӕзӕхӕщӕрӕр, нысӕм хъохъоу кӕыфалӕхӕрӕр, нӕмыкӕхӕри гъӕшлӕгъоныгъӕх. Ехъулӕ Сусанӕ, Дыгъу Псынӕф, Шӕуджӕн Гупсӕ адыгӕ ордӕхӕр кӕауагъӕх. Чӕмышӕо Марзыетрӕ Унӕрӕкӕо Фатимӕрӕ плуныгъӕ мӕхъанӕу ахӕлыр кӕахӕщӕу хъохъухӕм кӕа-джагъӕх.

«Жыум» ихудожественнӕ пащӕу Гъукӕ Із Замудин, Гъонӕжыкӕо Ахъмӕд, Абыдӕ Артур, Бик Пӕрыт, Бибӕкӕо Мурат, нӕмыкӕхӕм ижъыр лӕпкӕ ордӕхӕр агъӕжыныгъӕх. Шыкӕлӕпшынымкӕ, Іупӕпшынымкӕ адыгӕ мӕкӕамӕхӕр кӕырагъӕуагъӕх. Пшынаоу Цӕй Алыи пчӕгум кӕышышӕуагъӕхӕр ыгъӕгущӕуагъӕх, ипшыны ыгъӕбзӕрӕбзӕгъ.

Тыркуем, Сирием кӕарыкӕыгъэ тилӕпкӕзгъу студентхӕр зӕхӕхӕм кӕышышӕуагъӕх, щыуджыгъӕх. Шӕныгъӕлӕжъӕу Паштӕ Мадинӕ тилӕпкӕзгъу ныбжыкӕлӕхӕр республикӕм ищӕлӕкӕ-псӕукӕ нахышлӕу кӕыхӕ-щӕгъӕнхӕм пылы. Зӕхӕхӕм лӕпкӕ кӕӕбархӕр кӕыщиолӕтагъӕх.

Адыгӕ кӕралыгъо университетым идунӕ факультет идеканӕу Лыхъӕтыкӕо Сусанӕ, ащ игуадзӕу Беданӕкӕо Асыет, «Жыум»

ихудожественнӕ пащӕу Гъукӕ Із Замудин кӕытауагъӕм тигъӕгушхуагъ. Мурад гъӕнӕ-фагъӕ ялӕу рагъӕжъӕгъӕ Іофыр лӕагъӕкӕ-тӕным фӕхъазырых.

Тилӕпкӕзгъу студентхӕм якуп ыцӕлӕкӕ Еутых Аднанрӕ Щӕшӕ Із Юсыфрӕ зӕхӕщӕ-кӕлӕхӕм «тхъашӕуегъӕпсӕу» аралӕжыгъ. Щӕ-шӕ Із Юсыф зӕрилъыгъӕрӕмкӕ, псӕ зыпыт зӕ-Іукӕлӕгъухӕм ныбжыкӕлӕхӕр апӕух, лӕпкӕ шӕлӕжъӕу ялӕр нахышлӕу мӕхъу.

— Тигуагъу ордӕхӕр кӕӕлӕуагъӕх, студентхӕм тиадыгабзӕкӕ тӕдӕгушылагъ. Орӕдым едӕлӕхӕзӕ адыгабзӕр нахышлӕу зӕрагъа-шӕ, — ягупшысӕхӕм тӕщагъӕгуазӕ Ехъулӕ Сусанӕрӕ Дыгъу Псынӕфрӕ. Абыдӕ Артур

шыкӕлӕпшыныр егъӕбзӕрабзӕ, пӕсӕрӕ адыгӕ ордӕхӕр кӕӕлӕх, дахӕу пчӕгум кӕыщӕшӕо. Ащ кӕызӕрӕтиуагъӕу, студентхӕм тикъуаджӕхӕр нахыбӕрӕ зӕрагъӕлӕгъунхӕ, тиадыгабзӕ зӕ-хӕхын фае.

Студентхӕм адыгабзӕр непӕ дӕгъоу ашӕ-рӕп, гушылӕ заулӕ нахӕ кӕзымылӕхӕрӕр ахӕ-тых. Ар гумӕкӕыгъошхоп — адыгабзӕр зӕ-рагъӕшӕлӕн алӕкӕлышт. Гу ашӕи хӕкум кӕы-зӕрӕкӕлӕжыгъӕхӕр апӕрӕ лӕӕбӕкӕушӕу.

Зичӕзыу зӕхӕхӕр Адыгӕ кӕралыгъо уни-верситетым ибиблиотека мӕлылӕфӕгъу ма-зӕм и 10-м шыкӕлӕшт.

Сурӕтым итхӕр: зӕхӕхӕм хӕлӕжъагъӕм ащыщхӕр.

Самбо — ЮФО-м изӕлӕкӕгъу

Медалӕу кӕахыгъӕр макӕлӕп

Урысыем и Къыблӕ шӕолъыр сам-бӕмкӕ изӕнӕкӕкӕоу Ермӕлхӕаблӕ шыкӕуагъӕм илӕс 16 — 17 зыныбжӕ кӕлӕхӕр щызӕбӕныгъӕх. Адыгӕ Рес-публикӕм ибатыритӕу чемпион хъугъӕ, я 2 — 3-рӕ чыплӕхӕри ти-спортсменхӕм кӕахыгъӕх.

Шӕхъапцӕжыкӕо Алыирӕ, кӕ 84-м кӕ-хъу, Чӕтыжъ Нурбийрӕ, кӕ 66-рӕ, апӕрӕ чы-плӕхӕр кӕыдахыгъӕх. Тренерхӕу Теуцожъ Инверрӕ Джармӕкӕо Нурбийрӕ бӕнакӕлӕхӕр агъасӕх. Ятӕлӕнӕр хъугъӕх Шыгъушӕ Амйррӕ, кӕ 60, Армӕн Авагимйрӕ, кӕ 84-м кӕхъу. Тренерхӕр Роман Оробцовымрӕ Хъот Юныс-рӕ. Ящӕнӕр чыплӕхӕр кӕыдзыыхыгъӕхӕр: Нӕгъой Аскӕр, кӕ 50, Мыгу Шыумаф, кӕ 50, Пхъӕчышӕ Шыхъам, кӕ 84-м ехъу. Тренерхӕу Дӕхъужъ Мурат, Чӕтыжъ Алыи, Кӕыкӕ Ахъмӕд япӕщӕх.

Ящӕнӕр чыплӕхӕр кӕызыфагъӕшӕоша-гъӕм ащыщых Псӕунӕкӕо Амир, кӕ 55-рӕ, Шӕуджӕн Аскӕр, кӕ 60, Былымгъот Рус-лъан, кӕ 84-м кӕхъу. Тиньбжыкӕлӕхӕм ятре-нерых Хъабӕхъу Адам, Гъомлӕшк Алыи, Хъот Юныс.

Урысыемрӕ Адыгӕ Республикӕмрӕ язаслу-женнӕ тренерӕу Хъот Юныс тызӕрӕшигъӕ-гъозагъӕу, Ермӕлхӕаблӕ чемпион шыхъу-гъӕхӕр Дунӕ турнирӕу «Текӕныгъ» зыфилоу жъоныгъуакӕм и 4 — 7-м С.-Петербург шыкӕлӕштӕм хӕлӕжъӕштых. Медальхӕр Ер-мӕлхӕаблӕ кӕыщыдзыыхыгъӕхӕр Урысыем иныбжыкӕлӕм язӕнӕкӕкӕо Самарӕ хӕкум икӕалӕу Отраднӕм щызӕхӕщӕштӕм щыбӕ-нӕштых. Зӕлӕкӕгъухӕр бжыхъӕм ялӕштых.

*Нӕкӕлӕбжӕор зыгъӕхъазырыгъӕр
ЕМТИЛӕ Нурбий.*

Баскетбол. Апшӕрӕ купыр

Финалныкӕор Мыекъуапӕ шыкӕлӕштӕ?

«Десна» Брянск — «Динамо-МГТУ» Мыекъуапӕ — 83:87 (22:19, 21:8, 17:31, 23:29). Гъэтхӕпэм и 27-м Брянскӕ щызӕде-шӕагъӕх.

Телефонкӕ кӕатыгъ. Мыекъоӕ «Ди-намо-МГТУ»-р апӕ ит командиплӕмӕ ащыщ, финалныкӕом хӕхъагъ. Тикомандӕ медальхӕм афӕбӕнӕнӕу зӕгъӕхъазыры. «Динамо-МГТУ»-м итренер шӕхъагъу Андрей Си-нелъниковым кӕызӕриуагъӕу, тибаскетбо-листхӕр «Деснам» зылӕкӕлӕхӕм тикомандӕ икапитанӕу Сергей Ивановыр ешӕлӕм кӕихъагъӕп, кӕлӕух зӕлӕкӕгъухӕм ахӕлӕжъӕн имурад.

Апӕрӕ такъикъ 20-р 43:27-у бысымхӕм тшӕуахыгъӕми, тибаскетболистхӕм агу агъӕкӕлӕдыгъӕп. Андрей Синелъниковыр «Ди-намо-МГТУ»-м хӕтхӕм яушъыиыгъ, хъагъӕм Іӕгуаор радзӕным фӕшӕ командӕм иешӕлӕкӕ зӕблихъун фаеу ылыгъагъ. Ятӕлӕнӕр такъикъ 20-м Адыгеим спортсменхӕр нахӕ зӕгурылоу ешӕлагъӕх, текӕлӕныгъӕр яфӕшӕуашӕу кӕыда-хыгъ.

Финалныкӕом хӕфӕгъӕ командӕхӕр мӕ-лылӕфӕгъу мазӕм и 14 — 18-м зӕдешӕштых. Зӕхӕщӕкӕлӕхӕм пӕшлорыгъӕшӕу кӕызӕрауа-гъӕу, зӕнӕкӕкӕур Мыекъуапӕ шыкӕлӕнӕу фае. Купым командих щешӕлӕшт, апӕрӕ чыплӕишыр зыхыхӕрӕр медальхӕм афӕбӕнӕштых.

«Динамо-МГТУ»-р тыгъуасӕ ятӕлӕнӕрӕу Брянскӕ икомандӕ дешӕлагъ.

Зӕхъышагъӕхӕр:
Адыгӕ Республикӕм
и Кӕралыгъо
Совет — Хасӕр,
иминистрӕхӕм
я Кабинет

Кӕыдзыгъӕкӕыр:
Адыгӕ Республикӕм
лӕпкӕ Іофхӕмкӕ, Ізкӕыб кӕӕралхӕм ащыпсӕурӕ тилӕп-кӕзгъухӕм адырӕлӕ зӕпхыныгъӕхӕмкӕ ыкӕи кӕӕбар жъу-гъӕм иамалхӕмкӕ и Комитет
Адресыр: ур.Кре-стьянскӕр, 236

**Редактор
шӕхъагъӕр**

**ДӔРБӔ
ТИМУР**

**Редакциер
зидӕшылӕр:**
385000,
кӕ. Мыекъуапӕ,
ур. Первомайскӕр,
197.

Телефонхӕр:
приемнӕр:
52-16-79,

редактор шӕхъагъӕм
иапӕрӕ
гуадзӕр:
52-49-44,

редактор гуадзӕр-
пшӕдӕкӕыжъ зы-
хыырӕ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъӕр:**
Урысые Федерацием
хӕутын Іофхӕмкӕ, телерадиокӕзӕтын-
хӕмкӕ ыкӕи зӕллы-
Іӕсыкӕ амалхӕмкӕ
и Министерствӕ
и Темыр-Кавказ
чыплӕ гъӕлоры-
шӕлӕл, зӕраушыхъа-
тыгъӕ номерыр
ПИ №10-3892

Гъӕзетым кӕыхиу-
тыхӕрӕм мышъып-
кӕагъӕу кӕахӕф-
хӕрӕмкӕ кӕззыт-
хыгъӕхӕм пшӕдӕ-
кӕыжъ ахы. Кӕа-
тхӕхӕрӕмрӕ гъӕзе-
тым щылажъӕхӕ-
рӕмрӕ яеплӕыкӕ
зӕтемыфӕн ылӕ-
кӕышт. Гъӕзет-
еджӕхӕм кӕыт-
фагъӕхыырӕ тхы-
гъӕхӕр зӕхӕтфы-
хӕрӕп ыкӕи кӕз-
зытхыгъӕхӕм
алӕкӕдгъӕхъа-
жыхӕрӕп.

Зыщыхаутырӕ
ОАО-у
«Полиграф-ІОГ»,
385000,
кӕ. Мыекъуапӕ,
ур. Пионерскӕр,
268

Пчъагъӕр

3560

Индексхӕр

52161

52162

Зак. 0000

Хӕутыным
узшыкӕлӕтхӕнӕу щыт
уахъӕр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыкӕлӕтхӕгъӕх
уахъӕр
Сыхъатыр 18.00